

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 29/2006 vp

Valtioneuvoston selvitys Suomen puheenjohtajakauden alustavasta asialista-arviosta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 31 päivänä toukokuuta 2006 lähettänyt jatkokirjelmän 4. VNK 24.05.2006 asiassa E 19/2005 vp hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- neuvotteleva virkamies Maarit Nikander, sisäasiainministeriö.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon HaVL 35/2005 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Suomen 1.7.2006 alkavalle puheenjohtajakaudelle luo puitteet yhdessä Itävallan kanssa laadittu vuoden 2006 työohjelma, joka julkaistiin joulukuussa 2005. Lopulliset tavoitteet voidaan määritellä, kun kesäkuun Eurooppa-neuvoston tulokset ovat tiedossa.

Suomi katsoo, että kansalaisten luottamusta Euroopan unioniin voidaan parantaa saavuttamalla konkreettisia tuloksia kysymyksissä, joissa EU:n toiminta on selvästi kannattavampaa kuin pelkkä yksittäisten jäsenmaiden toiminta. Suomi keskittyy puheenjohtajakaudellaan erityisesti Euroopan ajankohtaisiin haasteisiin, kuten globalisaatio, kilpailukyvyn parantaminen,

väestön ikääntyminen, ilmaston muutos ja turvallisuus.

EU:n hyväksyttävyyden vahvistamiseksi on myös osoitettava, että unioni toimii avoimesti, päätöksenteko on tehokasta ja EU:n lainsäädäntö laadukasta. Suomi tulee puheenjohtajamaana edistämään näitä tavoitteita.

Valtioneuvoston kirjelmään sisältyvässä muistiossa hahmotellaan Suomen puheenjohtajakauden keskeiset asiat horisontaalisissa kysymyksissä ja kullakin EU:n politiikkasektorilla. Muistiolla päivitetään EU-ministerivaliokunnan 11.11.2005 hyväksymä arvio Suomen puheenjohtajakauden asialistasta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallintovaliokunta on käsitellyt Suomen puheenjohtajakauden alustavaa asialista-arviota ja painopisteitä lausunnossaan HaVL 35/2005 vp — E 19/2005 vp. Puheenjohtajakauden suunnitelmia on tarkennettu neuvoston vuoden 2006 työohjelman antamisen jälkeen. Suomen puheenjohtajuuskaudella painottuvat hallintovaliokunnan toimialan osalta etenkin oikeus- ja sisäasiat. Näiden asioiden merkitys on unionissa yleisemminkin kasvanut.

Oikeus- ja sisäasioissa painopisteenä on Haagin ohjelman arviointi. Valiokunta tukee Suomen tavoitteita linjata lähivuosien yhteistyötä "Tampereen hengessä". Haagin ohjelma on laaja kokonaisuus, ja valiokunta pitää kannatettavana, että puheenjohtajakaudella pyritään ohjaamaan työtä keskeisimpiin kysymyksiin. Kirjelmässä mainittuja poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön rikosasioissa tehostamista, yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän luomista, unionin ulkorajavalvonnan kehittämistä ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toimeenpanoa voidaan pitää keskeisiin kysymyksiin kuuluvina. Valiokunta on korostanut muun muassa näiden tavoitteiden toteuttamista esimerkiksi Haagin ohjelman välitarkastelua koskevassa lausunnossaan HaVL 13/2005 vp — E 72/2004 vp.

Haagin ohjelman arvioinnin yhteydessä on selvityksen mukaan tarkoitus luoda perusta uudelle entistä kattavammalle oikeus- ja sisäasioiden arviointijärjestelmälle. Valiokunta pitää tätä tärkeänä ja korostaa edellä mainitun lausuntonsa HaVL 13/2005 vp mukaisesti tehokkaiden, objektiivisten ja avoimien arviointimekanismien kehittämistä oikeus- ja sisäasioiden alalla toteutettavien toimenpiteiden seuraamiseksi.

Valiokunta tukee Suomen pyrkimyksiä avata puheenjohtajuuskaudella keskustelu kokonaisvaltaisesta maahanmuutto-, turvapaikka- ja rajavalvontaan liittyvästä yhteisvastuusta. Tähän kuuluvat olennaisina osina kansainvälisen suojelun turvaaminen siihen oikeutetuille, nykyistä konkreettisempi vastuunjako laittomaan maa-

hanmuuttoon ja turvapaikkakysymyksiin liittyvissä asioissa sekä yhteisesti sovittujen sääntöjen todennettavissa oleva noudattaminen.

Komission on tarkoitus antaa keväällä 2007 vihreä kirja yhteisestä eurooppalaisesta turvapaikkajärjestelmästä. Haagin ohjelman mukaan järjestelmän tulisi olla valmis vuonna 2010. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen puheenjohtajakaudella aloitetaan keskustelut siitä, miten yhteistä turvapaikkajärjestelmää olisi parhaiten kehitettävä. Muun muassa vähimmäissäännöistä todellisiin yhteisiin sääntöihin eteneminen, turvapaikkasäännösten laajentaminen turvapaikkastatuksen saavien lisäksi myös toissijaista suojelua saaviin sekä turvapaikkaviranomaisten käytännön yhteistyön kehittäminen ovat tässä suhteessa keskeisiä painotuksia. Tärkeää on, että Geneven pakolaissopimusta sovelletaan täysimääräisesti ja että oikeutta hakea turvapaikkaa kunnioitetaan koko unionin alueella.

Suomen puheenjohtajuuskaudella tulee käsiteltäväksi komission tiedonanto laittomasta maahanmuutosta. Valiokunta on muun muassa laillista maahanmuuttoa koskevan toimintapoliittisen suunnitelman yhteydessä (HaVL 17/2006 vp — E 32/2006 vp) todennut, etteivät laillinen maahanmuutto ja laitton maahanmuutto ole toisistaan irrallisia kysymyksiä, ja valiokunta on tähdentänyt laaja-alaisen tarkastelun merkitystä. Laittoman maahanmuuton ja ihmiskauppan vastaisessa työssä valiokunta korostaa viranomaisyhteistyön tehostamista ja uhrien aseman huomioon ottamista. Operatiivisen viranomaisyhteistyön kehittäminen on laajemminkin tärkeä painopistealue, esimerkiksi ulkorajaturvallisuuden ja operatiivisen poliisiyhteistyön aloilla, muun muassa rajat ylittävän rikollisuuden torjunnan kannalta. Poliisin, tullin ja rajaviranomaisten välinen yhteistyö on malli, jonka avulla voidaan entisestään tehostaa tiedusteluun pohjautuvaa lainvalvontatyötä.

Lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostaminen on keskeistä sekä järjestäytyneen rikollisuuden että terrorismin vastaisessa toiminnassa. Tähän pyritään niin

sanotun saatavuusperiaatteen avulla. Valiokunta toteaa, että saatavuusperiaate on suuri periaatteellinen uudistus lainvalvontaviranomaisten välisessä tietojen vaihdossa. Valiokunta tukee tavoitteita viedä hanketta eteenpäin kiinnittäen samalla erityistä huomiota poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskeviin tietosuojakysymyksiin, jotka olisi ratkaistava ennen saatavuusperiaatteen käyttöönottoa. Tässä yhteydessä on syytä korostaa myös III pilarin tietosuojasääntöjen merkitystä (HaVL 6/2006 vp — U 50/2005 vp). Ajankohtaista on myös SIS II -tietojärjestelmän kehittäminen, jonka osalta valiokunta viittaa muun muassa lausuntoonsa HaVL 21/2006 vp — U 47/2005 vp.

Terrorismin torjunnan osalta toimeenpannaan unionin joulukuussa 2005 hyväksymää strategiaa. Pääpaino on terrorismin radikalisoitumisen ja siihen värväytymisen estämiseksi tehdyn toimintasuunnitelman konkreettisessa täytäntöönpanossa. Toimintasuunnitelmaan sisältyy useita merkittäviä toimenpiteitä, joiden määräaika ajoittuu Suomen puheenjohtajuuskaudelle. Strategian merkitystä korostaa myös se, että sen ensimmäinen arviointi osuu Suomen puheenjohtajuuskauden lopulle 2006.

Oikeus- ja sisäasioiden ulkosuhteet keskittyvät etenkin EU:n ja Venäjän sekä EU:n ja USA:n

yhteistyön edistämiseen. Operatiivisen yhteistyön kehittäminen ja terrorismin torjunta ovat näiltäkin osin keskeiset painotukset.

Suomen puheenjohtajuuskauden horisontaalisten kysymysten osalta hallintovaliokunta tässä yhteydessä painottaa EU:n rahoituskehyksiin 2007—2013 liittyviä politiikkaohjelmia, kuten esimerkiksi rakennerahasto-ohjelmia koskevien neuvottelujen päätökseen saattamista, jotta ohjelmien käynnistämiseen ja toimeenpanoon ei tule tarpeettomia viiveitä uuden ohjelmakauden alussa.

Lisäksi hallintovaliokunta tukee Suomen tavoitteita avoimuuden edistämiseksi. Valiokunta kannattaa pyrkimyksiä neuvoston istuntojen avoimuuden toteuttamiseksi etenkin liittyen neuvoston toimintaan lainsäätäjänä. Valiokunta pitää tärkeänä, että julkisia keskusteluja järjestettäisiin myös muista kuin lainsäädäntöasioista, kun kyse on unionin ja sen kansalaisten etuihin liittyvistä tärkeistä kysymyksistä (HaVL 18/2006 vp — E 35/2006 vp).

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston toimintalinjaan.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
 vpj. Veijo Puhjo /vas
 jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
 Nils-Anders Granvik /r
 Lasse Hautala /kesk
 Hannu Hoskonen /kesk

Esko Kurvinen /kok
 Heli Paasio /sd
 Mauri Salo /kesk
 Satu Taiveaho /sd
 Ahti Vielma /kok
 Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.